

gümüşlük akademisi bahçeyazı okuma grubu

09.03.2024

serbest grup okuma buluşması

doris lessing / “türkü söylüyor otlar”

“sunum ve grup üyelerinin değerlendirmeleri”

Sevgi Çifter

Doris Lessing’i 2007’de Nobel Edebiyat Ödülü’nü aldığında tanımış, Tenimin Altında, Türkü Söylüyor Otlar ve Altın Defter’i aralıklarla okumuştum. Benim okuduğum Türkü Söylüyor Otlar, Can Yayınlarının 2013’teki ikinci baskısı. Çeviri; aynı zamanda tiyatro eleştirmeni, yazar, sahne ve kostüm tasarımcısı, gazeteci ve eğitmen olan Seçkin Selvi’ye ait. O yıllardaki okumamdan aklımda kalanlar; bunaltıcı sarı sıcak, sıcaktan korumayan kulübe, verandada oturan sıcaktan bunalmış, uzun saçlı, zayıf beyaz kadın ve ırkçılığın acı yüzüydü. Sömürge edebiyatı denilince de aklıma gelen ilk kitaptı. Türkü Söylüyor Otlar’ı ikinci kez okumama bu bilgiler ile başladım.

Yazarın ‘büyük sevgi ve hayranlık duyduğu Güney Rodezyalı Mrs. Gladys Maasdorp’a ithaf ettiği roman, T.S. Elliot’un Çorak Ülke şiirinden bir alıntıyla açılıyor.

11 bölümden oluşan 251 sayfalık Türkü Söylüyor Otlar, tanrısal anlatı ile aktarılmış ve çoğunlukla romanın ana karakteri Mary’nin bakış açısını taşıyor bana göre.

Doris Lessing’in 5 yaşında iken gittiği ve çocukluğu ile ilk gençliğini geçirdiği Rodezya’dan 25 yıl sonra ayrılıp, İngiltere’ye yerleşmesinin ardından 1950’de yayımladığı Türkü Söylüyor Otlar hem yazarın kişisel tarihinden hem de şimdiki adı Zimbabwe olan Güney Rodezya’nın sömürge altındaki tarihinden izler taşıyor. Yazarın ilk kitabı olmasıyla da değerli Türkü Söylüyor Otlar.

Türkü Söylüyor Otlar; Britanya sömürgesindeki Güney Rodezya’da İkinci Dünya Savaşı sonrasında her tarafı demiryollarının sarmasının ardından İngiliz kökenli çiftçilerin genellikle tütünden zengin olmalarıyla birlikte beyaz yoksulluğunun da oldukça yaygın olduğunu anlatırken, ırkçılığın belirgin, kaba tutumları ve ‘ırk ayrımı konusunda kişisel çıkarlarıyla çatıştığı zaman yerle bir olan gelenekçi bir ilerici’lik, ırkçılık karşıtıymış gibi görünenleri de gösteriyor. Sömürge ülkelerde toprağın esas sahibi olan ve toprakları ellerinden alınan yerlilerin aşağılanmış gururu ile kendilerini yerlilerin de sahibi gören beyaz azınlığın, yöneten olmaktan gelen gücü arasındaki gerilim, ilmek ilmek dokunmuş Türkü Söylüyor Otlar’da. Romanda, “Beyaz soydaşlarının belli bir seviyenin altına düşmesine izin vermeyeceksin, çünkü buna izin verirsen zenci kendini seninle eşit görür”ün altı kalın çizgilerle çizilirken, yerli olmamalarına rağmen, yoksul oldukları için markette çalışmak zorunda kalan Yunan, Yahudi veya Hintlilerin de yerlilerle aynı muameleyle karşı karşıya kaldıkları göz ardı edilmemiş.

Güney Rodezya kırsalında geçirdiği çocukluğunun ve ilk gençlik yıllarının gözlemlerini edebi bir şekilde aktaran Doris Lessing romanda odağına, Mary’nin öldürülmesinin ardından uzun tek bir geri dönüşle Mary-Dick Turner çiftinin yaşamını, özellikle de Mary’nin kısıtlanmışlığını alıyor.

Bir cinayet haberi ile açılan roman, kimin öldüğünü, katili ve romanda adı geçecek belli başlı kişileri bir anlamda tüm karakterleri ilk bölümde veriyor.

Öldürülen kadının kimin karısı olduğunu öğreniyoruz öncelikle. Ardından yörede sözü geçen kişinin Slatter olduğunu, çiftlik kahyası konumundaki Tony’nin cinayete ilgili önemli ama beyaz topluluğa uygun olmayan bilgileri olabileceğini, öldürülen Mary ve kocası Dick’in (gazete haberinde Richard diye geçiyor) yoksul beyazlardan olup, topluluk ve birlik ruhuna uymadıklarını, bir yerli öldürmenin cezasının otuz sterlin olduğunu, öldürülen Mary Turner’in topluluğun yüz

karası(!) olduğu düşünöldüğü için bir yerde ölümlü hak ettiğini, esas mağdurun kocası Dick olması gerektiği görüşünün hakim olduğunu, ‘bir beyazın özellikle de beyaz bir kadının bir siyah ile ister iyi ister kötü niyetli olsun herhangi bir ilişkisi olabileceğinin hiç ama hiç kabul edilmeyeceğini, bunun kabul edildiği anda beyaz uygarlığı çökmekten hiçbir şeyin kurtaramayacağını’ öğreniyoruz.

Özetle yazar birinci bölümde bize diğler bölümlerde ne anlatacağının ipuçlarını veriyor. Katili biliyoruz, itiraf etmiş zaten, bir tahminimiz oluyor cinayetin nedeniyle ilgili ama buna rağmen kitabın son bölümlerine kadar örölen muazzam kurgu ve bir sonraki bölümü merakla beklememize neden olan anlatım ile kitabı hem bir solukta okuyoruz hem de satır satır altını çizerek, Mary’nin öldürölmesine giden yola döşenen taşlarda adım adım biz de yürüyoruz. Ya da benim için öyle oldu.

Mary’yi ikinci bölümde tanımaya başlıyoruz. Çocukluğunu, demiryollarında çalıştığı için sürekli kırsalda yaşayan babası ile babasının yürüncesinden çıkamayan annesinden 16 yaşında ayrılarak -ki burada bir taciz de söz konusu olabilir- şehre gidip çalışmaya başladığını, yerlilerle ilişkisizliğini, işlerini iyi yapan ve sosyal hayatın ayrılmaz bir parçası olduğunu, şehrin yarısını tanmasına rağmen yakın arkadaşı olmadığını, hep arkadaşı olan erkeklerle hareketli bir yaşamı olduğunu özetle 30 yaşında; aşk sorunları, baş/sırt ağrıları, uykusuzluk sorunu ve sinir bozukluğu olmayan bir kadın olduğunu ayrıca şehirdeki beyazlar arasındaki ikiyüzlölüğü öğreniyoruz. Bunları öğrenirken satır aralarında Mary’nin kendi hakkında hiçbir şey bilmediğini, yalnız kalmaya tahammöl edemediğini, yüzeysel yaşamı hakkında hiç düşünmediğini de okuyoruz. Ve bölüm sonunda yakın kabul ettiği çevresindeki iki yüzlölük, ataerkinin evlilik baskısıyla birleşince (Mary’nin evlenmeyi hiç düşünmediğini ve kendini de erkeklerden daima üstün bir durumda gördüğünü unutmadan) Mary, kendisine biraz ilgi gösteren Dick Turner’ın evlenme teklifini kabul ediyor. Böylece kırsalı hiç sevmeyen Mary ile şehirde kendini kısırılmış hissedenden Dick, yani iki benzemez, iki uyumsuz, iki çaresiz evleniyorlar. Mary kendini ikiyüzlölülerden kurtardığı, evlenerek hakkındaki söylentileri sonlandırdığı için Dick’e, Dick ise yılların yalnızlığını sonlandıracağı, belki de ileride çocuk sahibi olabileceği için Mary’ye minnettarlık ve şükran duyguları duyuyor.

Yıllar bu duyguların iniş çıkışlı halleri, çatışmaları, ekonomik sıkıntıların getirdiği yoksulluk, yoksulluğun getirdiği anlaşmazlıklar, yerli uşaklar ile Mary’nin gergin ilişkileri -ki çocukluğundan gelen, babasından geçmiş olan yerlilere bakışı burada devreye giriyor-, ile devam edip, sonunda katili olacak yerli ile arasındaki cinsel çekim – ki o tarihte o topraklarda en tehlikelisi- ile sona ererken, hiçbir toprak parçasında kadınlar açısından değışmeyen ataerkinin ‘üç kâr’ sıfatı (fedakâr, vefakâr, cefakâr) ile ‘üç S’ sıfatının (sessiz, sadık, sabırlı) Mary’nin yaşamını nasıl çekilmez hale getirdiğini de görüyoruz. Erendiz Atasü, üç kâr sıfatı ile üç S sıfatını kadın yazarların kısırılmışlığını anlatmak için kullanır Kadınlığım, Yazarlığım, Yurdum adlı deneme kitabında. Ama benim hep aklımdadır bu altı sözcük. Tüm kadınlardan yüz yıllardır beklenen de bu değil midir? Ne güzel özetlemiş Erendiz Atasü her kadından yaşam boyu beklenenleri. Ve nasıl da görüyoruz kadınların bu 3 kâr ve 3 S ile nasıl kısırıldıklarını. Kendileri farkında olsun olmasın: Fedakâr, vefakâr ve cefakâr olacaksın ki karşı taraf kar sağlayabilsin (Dick’in Mary’den hep beklediği gibi). Sessiz, sadık ve sabırlı olacaksın ki ataerkinin kuralları hiç aksamasın, yeniden yeniden üretilsin (Beyaz uygarlığın Mary özelinde tüm beyaz kadınlardan ve erkeklerden beklediği).

Bunun için Mary yeni evinde ‘babasının mezardan bile yetişerek annesine yaşattığı hayatı ona da yaşatmak istediği’ duygusundadır.

Ve bunun içindir ki Dick evlendiği için ‘indirimden alınmış karyolanın parasını verirken mutluluğu da satın almış olmanın duygusunu’ taşır.

Romanın sonuna doğru kendi sonu da yaklaşırken Mary kendini tanımaya başlar: “Evet, çok çok eskiden başı dertte ve ne yapacağını bilmez bir durumdayken, başka bir gençten, bir çiftlikten gelen

genç bir adamdan medet umduğunu, onunla evlenerek, kendinden kurtulacağını sandığını” düşünür ve boşluğa düştüğünü anımsar. Ardından kendi yolunda tek başına yürümesi gerektiğini düşünür. Öğrenmesi gereken dersin bu olduğunu anlar.

Türkü Söylüyor Otlar’ı ikinci kez bitirdiğimde aklımda kalan katil kim, Mary’yi aslında kim/kimler/ne/neler öldürdü sorularıydı. Bu kez cevabını bildiğimiz sorulardı ne yazık ki bunlar...

NOT: Türkü Söylüyor Otlar’ı ikinci kez okumama aracı olduğu için sevgili Semra’ya teşekkür ediyorum. Ben de Lessing’in anneliği, cinselliği, siyaseti, deliliği ele alarak, kendi kişisel ve siyasal kimliğini arayan bir kadın yazarın öyküsünü anlattığı Altın Defter ile kendi yaşamöyküsü olan Tenimin Altında (1919-1949)’yı öneriyorum.

Şule Dandik

2007 yılında 88 yaşında iken Bu kitabı ile Nobel Edebiyat Ödülü alan Doris Lessing 'e ait Türkü Söylüyor Otlar isimli eseri yazarımızın 25 yıl yaşadığı Rodezya'nın toplumsal çelişkilerinden yola çıktığı Türkü Söylüyor Otlar da beyazların ırkçı egemenliğinin pençesindeki insanların ruhsal portrelerini çiziyor Afrika'nın doğal güzelliğini gözler önüne seriyor adeta otların kokusunu hissediyorsunuz betimlemeler harika bu betimlemeleri yaparken haksızlığa ırkçılığa ve cinsel ikiyüzlülüğe karşı çıkıyor yoksul bir Çiftçi ile evlenen Mary'nin çöküşünü Adım Adım izliyoruz bu beyaz kadının kendini kapana kısılmış gibi hissetmesini ruh sağlığını yitirmesini Yalnızlıktan kurtulabilmek için siyah ırkla yaşadığı kendi iç bunalımlarını ve Yaşamının nasıl sona erdiğini ustaca okuyucuya yansıtıyor.

Roman da çok az karakter olmasına rağmen Uslup çok akıcı hızlıca okunabilen bir kitap. Ana Konu ırkçılık gibi görünse de aslında kadın erkek eşitsizliğine daha çok vurgu yapılıyor günümüzde de geçerliliğini koruyan konular bence her yaşta ve herkesin okuması gereken bir kitap diye düşünüyorum

Fatoş Öcal Kara

Sol minör nihavent makamında bir özgürlük şarkısı

Dorris Lessing'den ayrımcılığa (ırk, sınıf, cins, dil, din) ama özellikle de, ısrarlı inatkarlığıyla Mary nezdinde dünyanın bütün kadınlarına söylediği sol minör nihavent makamında bir özgürlük şarkısı “Türkü Söylüyor Otlar.

“Korkmuyoruz, susmuyoruz, itaat etmiyoruz” sloganlarıyla ülkenin ve dünyanın tüm meydanlarında şarkıların söylendiği 8 Mart haftasında okuma şansına sahip olduğumuz roman, bir kadının, üstelik de beyaz bir kadının; Mary'nin, nasıl içinin boşaltıldığının, etkenken edilgenleştirildiğinin, özgürken tutsaklaştırıldığının ve bütün çabalarına rağmen bundan kaçamamanın çaresizliğiyle vazgeçişe, nihayetinde ölüme götürülüşünün bir anlatısı da aynı zamanda.

Kitaplarda okunan doğaya hiç benzemeyen bir bozkırdan; Güney Rodezya bozkırının ürküten, kavuran ve hatta ölümcül olan doğası eşliğinde aktarılan metin, akıcı diliyle, üslubuyla, betimlemeleriyle roman, okuru, hikayede tutmayı başarıyor.

Çok katmanlı ve konuşulacak çok önemli meseleler var ama ben, 8 Mart ortak duygusuyla da, daha çok Mary etrafında süzmeye çalıştım metni.

Gustav Flaubert'in Madame Bovary'si ve Leo Tolstoy'un Anna Karenina'sı gibi Dorris Lessing'in Mary' si de, içinde yaşadıkları toplumsal geleneklerine sırtını dönüp, yüzünü “özyüzü”; kadın yüzüne yerleştirilenlerden. Ve ne yazık ki, erkek egemen, ırkçı, cins ayrımcı, patriarkal hegomanya, “özyüzün” önünde sonunda çöküşü için araçlarını hep canlı tutan sistemin de ta kendisi geçmişten bugüne.

Romanın en başından itibaren Lessing, Güney Rodezya toplumundaki gerilimi, şiddeti, ırk ilişkilerini özellikle de siyah bir erkek ile beyaz bir kadın arasındaki cinsel ilişkiyi çevreleyen gerilimi tasvir ediyor ve kuruyor; Mary Turner'ın cinayetini bildiren gazete haberinin, yazılından çok daha fazlasını; Mary'nin Moses'le ilişkisini, yoksul beyaz Dick'i, Varsıl Beyaz Cockney Charlie'yi, polis karakolundaki çavuşu yerli polisleri ve tabii Marston'u, yani çok şeyi anlatıyor. Lessing, beyaz ırkın uygarlık diye taşıdığı Avrupa'nın Afrika'daki sömürgeci projesi'ni pek çok yerde olduğu gibi, "geri kalmış" ülkeleri uygarlaştırmak adına yürüttüğünü, askeri ve ekonomik stratejileri gereği motivasyonlarının güç ve doyumsuz zenginlik olduğunu söylüyor. Öte yandan da aslında, her şeyden önce beyaz sömürgeciler ile Afrikalı sömürgeleştirilmiş tebaalar arasındaki ilişkiyi kopmayacakmış gibi sınıksız, sağlam bir biçimde düzenlemek zorunda kalan toplumların çelişkisinden ve tabii ki ahlaki çöküşünden söz ediyor.

İşte tam da bunun için Lessing, kendisinin de yakından tanıdığı ve uzun yıllar yaşadığı Güney Rodezya toplumunun tuttuğu kamçıyı Mary'nin eline tutuşturur ve ondan bir ırkçı yaratır. Yetmez, Dick'i topraksızlaştırarak, köksüzleştirerek o kamçıyı onun da eline tutuşturur. Yine yetmez, kadın cesedinden bile tiksinen varsıl beyaz uygarlık Mary'yi öldürür, Dick'i delirtir, Moses'i de katil yapar.

“Siyah köle bir erkekle” bile eşitlenemeyeceğini iç sızısıyla hissettiğimiz “beyaz yoksul bir kadının”; Mary'nin ve bir de Moses'in özgürlük türküsü bu.

Mary'yi şok edecek şekilde Moses, ırkçı Güney Rodezya toplumu için büyük önem taşıyan iki kuralı ihlal eder: Beyazların dili olan İngilizce konuşur ve beyaz bir kişiye emir verir. Mary ise bitkin durumdadır ve öfkesini gösterecek ya da direnecek enerjisi yoktur.

Artık aralarında yeni bir ilişki vardır. Çünkü kendini çaresizce onun etkisi altında hissediyordur. Ancak bunu yapması için hiçbir neden yoktur. Onun evdeki varlığının bilincinde olmayı bir an bile bırakmayan ya da güneşin altında arka tarafta duvara yaslanan sessizce duran duygu, güçlü ve mantıksız bir korku, derin bir huzursuzluktur ve hatta -bunu yapmasına rağmen- ölmeyi düşünür Mary.

Moses'in uşağı olarak çalışmaya başlamasından bir süre sonra Mary, artık “beyaz bir kadın” olarak, “siyah-uşak bir erkek” karşısında iktidarını yetirmiştir. Kendi emirlerine aykırı olsa bile Moses'in kendisine bir şeyler önereceğini ve bunları kabul etmekten başka çaresi olmadığını fark eder. Moses onunla ilgilenir, çay falan verir ama aynı zamanda Mary'nin varlık sebebi olan “beyaz iktidarını” elinden alır. Mary artık Moses üzerinde etkisizdir, kontrolü tümüyle Moses'in eline geçmiştir bu kez de. Yani Mary, Moses'le dahi eşitlenememiştir.

Mary, Moses'i hizmetinden uzaklaştırır, böylece görünüşte kendisini kontrolünden kurtarır, ancak Tony Marston ona bunu söylediğinde; Moses'e sözlerini tekrarlıyor: "Git buradan." Ancak Moses onu asla gerçekten terk etmez. Mary'nin başka bir “beyaz erkeğin” diliyle "kontrolü yeniden ele geçirmek" zorunda kalma çabası, ölümle eş değerdir.

Sol minör nihavent makamında bir özgürlük şarkısı koydum adını ben, ta İstanbul'dan...

SORULAR

- Bu evlilikte genel olarak “beyaz uygarlığın”, özel olarak da “kocanın” rolü nedir?
- Lessing neden “ev” kavramını Mary için tıpkı Güney Rodezya gibi, öldürücü ve tekinsiz kıldı? Özellikle kadınların kendini, Mary'nin'de) güvende ve de tek söz sahibi olduğu evinin verandasını onun cesedinin iğrenilerek bakıldığı mekan haline getirdi?
- Bu hikaye de, evlilik kurumu içinde kamçıyı elinde tutan korkunç Charlie'nin mi, yoksa, kamçıyı eline almamış gibi yapan ama Mary'ye her durumda kör-sağır olan ve onun

öfkesini yerlilere yönelten ve de eline kamçı tutuşturarak Dick'in mi daha iyi bir koca olduğunu düşünüyorsunuz?

- Ve Moses aslında Marston'u mu, Marry' mi, kimi öldürmek istedi?

Rezan Turhan

Doris Lessing, bu romanda Zimbabwe de beyaz ve yerlileri ve özellikle farklı kişileri, sıcak bir ortamda bir araya getirir.

Romanın kahramanı Mary, ailesinden ona kalan davranış mirasını çevresinin de etkisi ile geliştirir. Bu durum onun çöküşü olur.

Siyah – beyaz çatışmasını, kazanılmış değerlerin ve duyguların eşliğinde akıcı bir dille okuyoruz.

Romanda, beyazlar ve siyahlar arasında sözel iletişim kurulamazken, göz göze gelmekten bile kaçınılırken, Moses'in Mary'i anlaması ve ona koruyucu bir tutumla yaklaşması çok güzel anlatılmıştı. Bütün bu dışlanmışlıklara, şiddete rağmen onun insani özelliklerini ta başından beri görüyorduk.

Sonuçta ise Mary'i öldürür Moses. Aslında onu çektiği işkenceden kurtarır. Görünüşte ise bu bir cinayettir ve onunda sonu olacaktır.

1950 ler de yazılan ve ırk ayrımına değinen bu romanı okuduğum da şunu gördüm. Aradan yetmiş yıl geçmiş. Biz ise şimdi bu jenosit olayına karşı hiçbir şey yapamıyoruz ve jenositler çağına giriyoruz. -Biraz abarttım galiba- Yetmiş yıl da bu kadar ilerlemişsek(!) yüzyıl sonrası için kaygılanıyorum doğrusu.

Semra ya seçimi için teşekkürler.

Öge Çaldıran

Beyaz uygarlığın kurallarının dışına çıkan" yoksul beyazlardı" Turnerlar,kendi içlerine hapsolmuşlardı. Toza,sıcağa,yenilmişliğe,zamanın yaşamın mevsime bağlı olduğu bitmeyen bozkıra ...direnmeye çalışarak debelenip debelenip teslim olmuşlardı. Geçici heveslerin son bulduğu tekdüzelik ,derken , hiçlik ve boşluk ve çürüme ...

İrkçilik 'birlik ruhu' ki İngilizlerin diğer tüm Avrupalıları da aşağı gören kırbaç gölgesinde aç gözlü tavizsiz yok sayan kibri.

Altın yumurtlayan tavuk olduklarının bilincine varamamış yerliler,insan yerine konulmayan göz göze bile gelmemesi gereken,insani ilişki kurulmaması gereken yerliler.

İrkçiliğin ne olduğunu zihnimize kazırken tekrarlarla yaşadığımız yeri bozkıra çeviren biteviye sıcakla tozla bunaltan o coğrafyada o sıkışmışlık hissini her satırda hissettiren yazar, yerlilerin bakış açısını kim olduklarını duygusal zihinsel yönlerini bize pek duyurmamış.

Moses yüzünde izi kalan kırbağın gölgesinde ,Mary' nin katili mi, kurtarıcısı mı ? Dick içinde , Mary içinde yolun sonuna gelinmisti, deliliğin eşliğindeydiler.Çiftliği terk etmek zorunda olmaları sonlarıydı.

Moses katil mi? Kurtarıcı mı?

Türkü Söylüyor Otlar, olayları,örgüsü ,kurgusu ile akıcı dili ile sarsıcı bir roman.

Aysel Sayın

Doris Lessing; bu romanında Rodezya'da, Güney Afrika'da Avrupa kökenli beyazların sürüdeki hayvanlar gibi gördükleri, hatta satın aldıkları yerli halka, siyahlara karşı yaptıkları sömürüyü, insan

hakları ihlallerini Mary Turner ve bir çiftçi olan Dick Turner'ın evlilikleri, yoksullukları, mutsuzlukları, toplumdan uzak yaşamları ve doğayla olan mücadeleleri üzerinden anlatır.

Yazar; efendi-uşak ilişkisi dışında yerlilerle hiçbir iletişimi olmayan, bölgeyi ekonomik anlamda sömüren, hak ve özgürlükleri kısıtlayan, etnik ve ırksal ayırım yapan, sömürü düzeni oluşturan ve bu düzenin bozulmasına izin vermeyen vicdansız, çıkarıcı Avrupa kökenli beyaz azınlığı eleştirir. Öyle ki ülkeye sonradan gelen dürüst genç adamlar bile onlara ayak uydurmak ve dışlanmamak için kısa süre içinde geldikleri "bu kurak, çorak, güneşten kavrulmuş koskoca ülkeye" uyacak biçimde katılışır. Roman boyunca sürüdeki bir hayvanmış gibi davranılan, çiftliklerde emeği sömürülen yerli halkla beyaz adam arasındaki gerginliği hissederiz.

Bu etnik ve ırksal temellere dayanan kolonyal toplumdaki sömürü ilişkisinde yazarın kurgu içinde eleştirdiği bir diğer konu da kibirli beyaz adamın kendilerinden birinin yoksul olması gerçeğiyle yüzleşmemesidir. Turnerler İngiliz'dir. Onların yoksul olduğunu kabul etmek İngilizlerin kendilerini küçük düşürmeleri anlamına gelir çünkü.

Yazarın bu sömürü düzeninde fark etmemizi istediği bir başka durum ise beyaz azınlıktan yalıtılmış yaşayan Turnerler gibilerin neden sevilmediklerine ilişkin tespittir. Onlara göre sömürü düzenin devam etmesi için sömüren azınlık güçlü olmalıdır. Bunu sağlamak da birlik ruhuyla, topluluk ruhuyla olur. Çünkü onlar Güney Afrika toplumunun (beyazlar) birlik olma, topluluk ruhuna uymamışlar, beyazlardan uzak kendi içlerine kapanık yaşamışlardır.

"Türkü Söyler Otlar" romanı boyunca asıl ele alınan, eleştirilen konu kolonyal toplumda toplumsal dayatmalar, kadının değersizleştirilmesi, yalnızlaştırılmasıdır. Ata-erkil bir aile düzeninde yetişen Mary'nin yaşadıklarında, Bayan Slatter'in söylemlerinde kadının sıkıntılarını, acılarını, yalnızlaştırıldığını görürüz. Alkole düşkün bir baba, sürekli şikayet eden çaresiz bir anneyle mutsuz, yoksulluk içinde bir çocukluk yaşayan Mary; ilk gençlik yıllarında ekonomik özgürlüğünü elde ettikten sonra mutlu olsa da erkek egemen toplumun dayatmalarıyla baş edemez. Şehirli, ekonomik özgürlüğü olan bir kızken Dick gibi yoksul, cahil bir çiftçiyle evlenerek tekdüze, toplumdan yalıtılmış bir yaşamla karşı karşıya kalır. Dick gibi erkeklerle evlenen kadınlar eninde sonunda iki seçenekleri olduğunu öğrenir. Ya Mary gibi delirerek öfke ve isyan krizleri geçirerek trajik bir son yaşarlar ya da Bayan Slatter gibi acılarını, küçük düşürmelerini, sıkıntılarını, yalnızlıklarını unutmaları da içlerine gömerek katılışır. Mary Turner, Dick'le yaşadıklarında kendisini annesiyle özdeşleştirir. Onu sık sık, her an yanında yürüyen, kendisinin daha yaşlı ve çileli bir ikizi gibi hatırlar. Mary de uygar olduğunu söyleyen ama uygarlıkla ilgileri olmayan, yerli halkı vahşi, acımasız, geri kalmış olmakla suçlayan erkeklerin kurbanıdır aslında. Bu düzendeki tüm kadınlar gibi sözde uygar erkekler yüzünden kaçınılmaz sonunu, annesinin kaderini yaşar, yenilir. Tüm yaşadıklarından sonra benliğinde onarılmaz bir değişim gerçekleşir. Bu değişimin farkındadır. Rolünün elinden alınma duygusu onu yenilgiye uğratar. Toprakla mücadele, sıcak hava, evinin fiziksel koşulları, sürekli aşağıladığı, dışladığı hatta öğrendiği, pis vahşiler olarak nitelendirdiği emeklerini sömürdüklerinde yaşamlarına çok yakın ama aynı zamanda yaşamlarının çok dışında olan yerliler, kocası Dick... Hiçbirine ait hissetmez kendini. Dick'i zayıf, amaçsız, acınacak bir halde görmesi, onunla yaşadıkları iki kişilik yalnızlıkları, onu içinde tamamen bitirmesi, uşağı Moses'le yaşadıkları, geçmişi, özellikle babasının yaşattığı travmatik geçmişi, rüyaları, depresyona iter, Mary' i trajik bir sona götürür.

Doris Lessing'in "Türkü Söylüyor Otlar" romanında ırkçılık, sömürü kadının trajik yaşamı üzerinden anlatılırken Batı'nın sadece kazanmayı düşünen, acılar yaşatan karanlık yüzünü tekrar hatırlatır bize. Kendilerini çok uygar ve çağdaş gören İngilizler ve diğer sömürgeci devletler geri kalmışlıkla, vahşilikle suçladıkları Afrika'nın kaynaklarını yıllarca sömürürler, talan ederler, geride korkunç bir yıkıntı bırakırlar. Sayfa 127'de Fransızların II. Dünya Savaşı'nda 100 bin insanı Afrika'dan alarak savaşta canlı bir kalkan olarak kullanılması hatırlatılıyor sanırım. Yazarın

romanında belirttiğine göre beyaz adam yıllarca acılar çektirdikleri, alıp sattıkları Afrika yerlisiyle göz göze bile gelmez. Beyaz adam kazara bir yerlinin gözlerine bakıp da orada bir insan olduğunu görmek istemez, suçluluk hissetmemek için bundan kaçınması en büyük görevidir.

Yazarın kurgu içinde dillendirdiği bir diğer konu; beyaz Güney Afrika'nın birinci kuralı "Beyaz soydaşlarının, belli bir seviyenin altına düşmelerine izin vermemeleridir." bunun da nedeni zencinin kendini beyazla eşit görmelerini istememeleri. Kendi ülkelerinde toprakları ellerinden alınan kulübelerde sefalet içinde yaşayan milyonlarca siyah insanın yoksulluğundan hiç rahatsızlık duymayan, kendilerini saygın diye nitelendiren beyazlar, standartlarını bozan beyazlardan nefret ettiklerinden bu durumu önlemeye çalışır.

Yazarın romanında dile getirdiği bir başka konu roman kahramanlarından Tony'in bakış açısıyla beyaz adamın siyah adamın cinsel gücüne duyduğu kıskançlık ve beyaz kadının bu konuda ırk bariyerini çok kolay yıkması gerçeğidir. Bütün "ilericiliğine" karşın Tony bile bunu ilk duyduğunda beyaz kadının bir yerliyle ilişkiye girmesini bir hayvanla ilişkiye girmeye benzetir. Bu gerçekle yüzleşemez.

Sonuç olarak bu roman; öfkenin, şiddetin, ölümün, yoksulluğun hüküm sürdüğü bu uçsuz, bucaksız ülkede beyaz adamın dolayısıyla emperyalist devletlerin neler yaptığını, karanlık yüzünü bir kez daha hatırlatırken toplumsal dayatmalardan, masum insanların, kadınların da payını aldığını gösterir bize. Öldürülen beyaz bir kadın olsa bile Irkçı beyazlar için asıl önemli olan bu trajik sonun, cinayetin nedenleri değildir. Irkçı beyazlar için "Ayrıcalıklarını korumak, krizleri sıradanlaştırmakla mümkündür." Bu nedenle bu cinayette de bu doğrultuda ne gerekiyorsa yapılacaktır. Çünkü tek amaç kazanmaktır, bu konuda tüm engeller ortadan kaldırılır. Sömürmek için yeni yollar bulunur.

Emel Kadör

İlginç bir girişle sondan başlıyor sanki roman. İlk sayfada, beyaz bir kadının öldürülmesi haberi verilirken temanın ırkçılık olduğu da ortaya konuyor.

Kitap adını T.S.Eliot'un "Nisan ayların en zalimidir" dizesi ile başlayan ünlü şiiri Çorak Topraklar'da yer alan bir başka dizeden almış..

Roman, Güney Afrika'da, Rodezya'da (önceki adı Zimbabve) geçiyor. Doğal kaynaklara sahip topraklara gelen İngiliz - İspanyol, Yunan da var- "beyaz" insanın oranın gerçek sahiplerini sahiplenip onları köleleştirip bu köleliği kendi parasal hırsları nedeniyle sömürürken nasıl bir öğrenilmiş üstünlük yarattıklarını; siyahların da nasıl bir öğrenilmiş çaresizlikle topraklarını yitirip aşağılanmaya mahkum edilmelerinin beyazların tarafındaki bir kadının hikayesi üzerinden anlatımı.

On bir bölüm halinde yazılmış roman. İkinci bölümden başlayarak, karakterin değişimini, dönüşümünü bulunulan yerle bağlantılı olarak tüm ayrıntılarıyla oya gibi dokumuş Doris Lessing. Uçsuz bucaksız, تنها, sessiz, sığağın insanın üzerine abandığı bir coğrafya. Onlar olmazsa hiçbir şey yapılamayacak bu yerde, henüz güçlerinin farkına varamamış, insan olarak kabul edilmeyen her türlü aşağılamaya maruz bırakılan yerliler.

Buraya para kazanma amacıyla gelen beyazlar. Kimisi Charlie gibi tutunmuş, çoğu Mary'nin babası ve kocası gibi bir türlü tutunamamış yoksullukla cebelleşen beyazların zayıf halkaları.

İngiltere'den ırkçılığa karşı olarak gelen ama çok çabuk var olan düzenin parçası olmayı yeğleyen yüzeysel idealistler. Dünyadan uzak bir dünyada, kendilerine kapanmış insanlar. Tüm bunlardan sıyrılan bağımsız bir kadın olarak kendini gerçekleştirme fırsatını yakaladığı halde bu zenginliğinin ayırında olamayan ve bir dedikodu yüzünden hayatı heder olan bir kadın. Mary.

Kıdemsiz bir demiryolu memuru olan ve sürekli içen bir baba ile ömrü para sıkıntısı içinde geçen ve sürekli şikayet eden bir annenin -ailenin- hayatta kalan iki çocuğundan biridir Mary.

Anımsamaktan nefret ettiği bir çocukluk yaşamıştır. Okul için ailesinden uzaklaşır kente gelir, ancak okulu sürdüremez, 16 yaşında bir muhasebe bürosunda çalışmaya başlar. Yeni hayatından memnundur. Kendi düzenini kurmuştur. Annesini kaybeder, baba da iyi ki çok uzaktadır! 25 yaşına geldiğinde babasının ölümü, Mary'nin anımsamaktan nefret ettiği çocukluğuyla olan son bağı da koparır.

Özgürdür, mutludur, yirmi beşinde güzelliğinin doruğunda olmasına karşın başka hiçbir belirleyici özelliği olmayan narin bir sarışındır. "Sınıf" onun için Güney Afrika'ya özgü bir sözcük değildir. "İrk" sözcüğü de ofisteki getir-götür işlerini yapan çocuktan başkası değildir. Yerli sorunu diye bildiği tek şey başka partilerde kadınların şikayet ettiği hizmetçilerinden başka bir anlam taşımaz. Onlar Mary'e göre yoktur sanki.

Okulunu anımsattığı için bir kız yurdunda yaşamayı seçer. Erkekleri umursamıyormuş gibi görünür. Seksten nefret eder! O evli-bekar herkesin zararsız arkadaşıdır. Sinemayı çok sever. Ara sıra , zaman ne çabuk geçmiş diye düşünüp paniğe kapılsa da hemen atlatır yine mutlulukla devam eder güne. Çünkü ne istediğini hiç bilmemektedir.

"Ailesinden yavan bir feminizm miras kalmıştı ona; ama kendi yaşamında bunun hiçbir anlamı yoktu; çünkü Güney Afrika'da bekar bir kadının sürebileceği özgür yaşamı sürdürüyordu ve ne kadar talihli olduğunu da bilmiyordu. Nerden bilebilirdi ki? Başka ülkelerdeki koşullar hakkında en ufak bir fikri yoktu, kendi durumunu kıyaslayabileceği herhangi bir ölçütü yoktu. Onlar Mary'nin yörüngesinin dışındaydı."

Otuzuna geldiğinde patronun özel sekreteri olur. İyi para kazanmaktadır. Başına buyruk biri olarak yaşayabilir ama bu mizacına aykırıdır. Arkadaşları, çevresi ona yeter.

Bir akşam bir arkadaşının evinde; evlenmesi gerektiği hakkında konuşulanları duymak onu derinden etkiler. Allak bullak olur, nedenini bulamadan evlenmesi gerektiğini düşünmeye başlar. Bu durum bir takıntıya dönüşür, Mary kendini bırakır, neşesini kaybeder. Nasıl bir insan olduğuyla ilgili algısı paramparça olmuştur. O kendini yeniden yaratabilecek biri değildir. İçi boştur sanki ve boşluğa şimdi bir korku yerleşmektedir. En çok da erkeklerden korkmaktadır Mary.

Kendine hakim tavrını yitirir, bunu kazanmak ister yeniden. Ona harika ve eşsiz biri gibi davranacak bir erkeğin ilgisine, onu bunca yıl ayakta tutan erkeklerden üstün olduğu duygusunu yeniden kazanmaya ihtiyacı vardır.

O sırada rastlantı sonucu tanıştığı Dick ile on beş gün içinde evlenip kentten uzaklaşır, kırsala hiç tanımadığı bir dünyaya adım atmıştır. atar.

Dick, kenten hoşlanmayan biridir. Bozkırı, toprağı sever, banliyölerden, ışıltılı dükkanlardan, küçük-çirkin evlerin yığıldığı sokaklardan, kalabalıklardan nefret eder. Klostrofobisi vardır. Zorunlu olarak geldiğinde kentten, huzur bulduğu çiftliğine koşa koşa döner her defasında. Banliyölerdeki evlerin onları yapan zihniyetin ülkesini nasıl mahvettiğini düşündükçe öfkelenir. En çok da sinemadan nefret eder ama o gün bir arkadaşının ısrarıyla gittiği sinemada Mary'i görür.

Çiftçiliğe başlayalı beş yıl olmuştur. Talihsizliklerin yakasını bırakmadığı Dick'in şleri hep ters gitse de evlenip çoluk çocuğa karışmak hayalini hep besler. Mary'e de aklı takılmıştır.

Mary'nin beklediği de budur. Dick evlenme teklifi kabul edilince kendini ona layık görmediği için Mary'e şükran duyar, on beş gün içinde evlenirler. Yazar, bundan sonra Afrika'nın zorlu koşullarında, Dick'in doğa ile, çalıştırdığı yerlilerle yaşadığı zorlu mücadeleyi, oranın tozunu, bunaltıcı sıcaklığını, yörenin kokusunu hissettirircesine canlı betimlemelerle anlatıyor. Mary'nin nasıl bir ortama geldiğini resmediyor adeta.

Beyaz üstünlüğe, eril üstünlük de eşlik ediyor artık. Bağımsız yaşamından sonra Mary, ilk günlerin heyecanı da geçtikten sonra amaçsızlık içine yuvarlanıyor. Komşularının iletişim kurma girişimlerine kendini kapatıyor. Dick çok yoğun olduğu ve ayrı dünyaların insanı da oldukları için mutsuz bir hayatın içinde debelenmeye başlıyor.

Dick'in her yıl yeni bir şey denemesi, hep hüsrarla sonuçlanan ticari girişimleri bir türlü istedikleri parasal düzeyi getirmiyor onlara.

Ait olduğu beyaz grubun bir üyesi olarak yerlilere nefretle büyüyen Mary, ilk kez onlara bu kadar yakındır. Onların dilini öğrenmeye başlar. O narin sarışın kadın kocası hastalanıp işe yardıma gidince yerlileri aşağılayan onlara kırbaç sallayan bir kadına dönüşse de büyük bir yalnızlık içinde tüm yaşam enerjisini tüketmeye, tükenmeye başlar. Kaçmayı denese de kentte her ley değişmiştir. Kendinin de değiştiğini dehşetle fark eder ve yeniden çiftliğe döner.

Doris Lessing, ilk sayfada cinayeti ortaya koyuyor. Sonra okuru geriye götürüp roman kahramanlarının yaşadıkları yeri, koşulları, birbirleriyle ve doğayla ilişkilerini uzun uzun anlatarak bir cinayeti kimin işlediği değil, o cinayete giden sürece dikkati çekiyor.

İrkçilik temel konu kitapta. Kadına uygulanan ayrımcılık da başat yer alıyor eserde.

Bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde çocukluğun, ailenin ne denli yer tuttuğu da karakterin şekillenmesinde altı çizilen önemli nokta. Yazar Mary ve Dick'ten yola çıkarak yalnızlık, arkadaşlık, aile, enestlik, kendini tanıma, yaşamın amacı, para tutkusu, toplum baskısı, doğanın vahşice yok edilmesi, eğitimin farkı, çalışma yasaları, evlilik gibi pek çok düşünceyi de art alanına yerleştiriyor.

İnsanın vicdanının, sahip olma hırsıyla nasıl bir gaddarlığa evrilebildiğini gösteriyor. Öğrenilen kibir ile öğrenilen çaresizlik arasına sıkışmış insanın trajik hikayesini anlatıyor Lessing.

Bir insanın yavaş yavaş içinin boşalması, umutsuzluğu, çaresizliği, kendisini yok etmesi, ölüme gitmesi, edilgenliği içindeki durum ve yer özellikleriyle başarıyla aktarılıyor.

Keza Dick'in tüm yenilgilerine rağmen toprağına, doğaya tutkusu da yaşama dair nahif bir umut gibi sızıyor okura.

Boşluğa yuvarlanan Mary'i belki de kurtuluşa götürebilecek ilk şefkati dokunuşun yerli hizmetçiden gelmesi Mary'nin hanesine yazılan en büyük kötülüğü oluyor. Beyaz insanın ikiyüzlü değer yargılarını ortaya seriyor yazar. Erkeğe tanınan hakların kadına tanınmamasını yerlilere yapılan ayrımcılıkla birlikte koyuyor ortaya Doris Lessing.

Kitabı bitirdikten sonra bir daha lanet olsun dedim sömürgeci zihniyetlere.

Topraklarında yarattıkları kültürleriyle mutluluk içinde yaşayan halkların her türlü zenginliğini akı almaz yöntemlerle elinden alıp onu bugün de süren derin yoksunluğa, yoksulluğa hapseden sömürgeci zihniyetlere; toprağın gerçek sahiplerinin adını, sıfat olarak (yerli halk) takıp onları insan onurunu yok eden bir yaşama mahkum eden anlayışa lanet olsun, dedim.

Karanlık çökünce yorgunluktan serilen, gündüz de koyu bir karanlığa mahkum edilmiş bir hayat süren yerlilerin dünyaları onların ilişkileri, duyguları iş ve hizmetçilik dışında pek işlenmemiş.

Moses'in Mary'e uzattığı şefkatli eli tumadan insanoğlu bu ayrımcılık utancını yenebilir mi?

Her anlamda farklılıkları anlama, farklı olanla birlikte var olabilme konusunda insan olarak kat edeceğimiz çok yol var. Kitap 1950'lerde yayımlanmış. Yetmiş yıl sonra güncelliğini koruyor.

Meral Alkaya

Romanın ilk bölümü, daha sonraki bölümlerinde yakından tanyacağımız Mary ve Dick Turner çiftinin makûs talihlerini anlatıyor. Mary Turner'ın gizemli ölümünü gazete haberinden okuyan yöre halkı siz de bu ailenin herkesten uzak yaşamasının, kimseyle görüşmemesinin nedenini ister

istemez merak ediyorsunuz. Ta ki Mary' i tanıyana kadar. Ve Mary' i tanıdıktan ve Turner ailesinin yaşam biçimine tanık olduktan sonra bu ölümün kaçınılmaz bir son olduğunu kitabı daha yarılamaadan anlıyorsunuz. Mary'nin öldürölme nedenini kitabın sonunda da tam olarak çözemiyorsunuz.

1950 yılında Rodezya'da sömürgeciliğe ve sömürmeye "hak" gözüyle bakıldığı gibi sömürölen de başka çaresi olmadığı için bu durumu kanıksamış görünüyor. Beyazlar verimli toprakların kullanımını ele geçirirken ve yerel Afrikalı halk bu topraklarda yok pahasına çok düşük ücretlerle çok kötü şartlarda çalıştırılıyor veya verimsiz topraklara zorunlu olarak göçe zorlanıyorlar. Ta ki 1978 yılında yapılan değişikliklere kadar.

Tony Marston, Dick'in yokluğunda çiftliği yönetecek İngiliz genç, Mary'nin ölümü ile ilgili "Bu meselede hem yargıç hem jüri hem de Tanrı işlevini üstlenemem!" diyor. Bu statülerin hepsi de adaleti temsil ediyor. Tony, Slater ve Çavuş Denham'ın eşitlikten, adaletten uzak tavırları ve sözleri karşısında özellikle düşünceleriyle "vicdanı" temsilen o ortamda bulunarak insanlığımızdan utancımızı bir nebze de olsa azaltıyor. Ne var ki o vicdan da dışlanmamak uğruna diğerlerine ayak uydurmak zorunda kalarak sesini kesiyor.

Mary'nin evlenmeden önceki yaşamını öğrendiğinizde onun evlilikten, hayatını bir erkekle hatta bir insanla paylaşmaktan ne kadar uzak olduğunu anlıyorsunuz. Cinsellikten iğreniyor, erkeklerden üstün olduğunu düşünüyor. İnsanlar arasında olmaktan, sinemaya gitmekten, arkadaşlarının sorunlarını dinlemekten kısacası sosyalleşmekten mutlu olsa da kendisi ile ilgili hiçbir duyguyu ve düşünceyi hiç kimseyle paylaşmıyor. Bunun eksikliğini de hissetmiyor. Çocukluğu, annesi ve babasıyla yaşadıkları onu aslında kalabalıklar içinde yalnızlığa alıştırmış. Böyle yaşamak da ona yetiyor. Belki de arkadaşlarının onun olmadığı bir ortamda kendisi hakkında konuştuklarını duymasa bu böyle sürüp gidecek, kimseye bir şeyler kanıtlamak zorunda olmayacak ve böylece Dick 'le bu yanlış evliliği yapmayacaktı.

Çocukluğundan aklında kalan yaşadıklarının, duyduklarının, gördüklerinin etkisiyle bozkırı sevmeyen, yerlilerden korkan ve iğrenen bir kadının bozkırda ve bir yerliyle sürekli, diğer yerlilerle de sıkça karşılaştığını düşününce Mary'i anlıyor, neler hissettiğini tahmin edebiliyorsunuz. Mary'i anlamak derken tabi ki ona hak vermekten söz etmiyorum. Ama Mary çiftliğe hiç gitmeseydi Dick ile şehirde yaşamış olsalardı belki mutlu olabilirlerdi, diye düşünebiliyorsunuz.

Evliliklerinin ilk dönemlerinde Mary'nin mutlu olduğunu düşünebiliriz. Eve perdeler diker, dikiş-nakış işleri ile uğraşır, badana yapar ve eve bir kadın eli değdiğini hissettirir. Bu yaptıkları ondaki kibri güçlendirir. Erklere üstün olduğunu düşünen Mary'e kendisi ile evlenmeyi ve çiftliğe yerleşmeyi kabul ettiği için adeta minnettar olan Dick'in davranışları haz vermektedir. Bu duygu kendisine hissettirildiği sürece Mary mutludur. Fakat kısa süre sonra mutluluk sona erer. Mary'nin acımasız tavrı nedeniyle ev işlerini yapacak uşak bulamazlar ve bu sorun her ikisini de mutsuz eder. Üstüne üstlük Dick'in çiftlikteki farklı girişimlerdeki başarısızlıkları Mary'nin psikolojisinin günden güne bozulmasına neden olur.

Aşırı sıcak, kızgın güneş, yapış yapış terlemeler, parasızlık, insanlardan uzakta bozkırın ortasında sürdürölen yaşam, Dick'in başarısızlıkları, yolunda gitmeyen evlilik, yerli uşaklarla yaşanan problemler ve bir de buna Mary'nin çok güçlü olmayan psikolojisi de eklenince çiftlikte özellikle Mary için ıstırap dolu günler ve geceler, aylar ve yıllar yaşanır.

Mary, Dick'in rahatsızlığı döneminde çiftlikteki işlerle ilgilendiği sırada Moses adlı bir yerliyi çalışması için uyarır. Uyarıyı dikkate almadığı için yerlinin suratını kamçılaması, daha sonra bu yerlinin evde uşak olarak çalışmaya başlaması ve Dick'in de ne olursa olsun Moses'i kovmaması konusunda Mary'e yaptığı baskı Mary'nin zaten bozuk olan psikolojisini geri dönüşü olmayan bir çöküntüye uğratar.

Mary, Moses'ten siyah olduğu için nefret etse de onun güçlü vücuduna hayranlık duyar. Aralarında bir ilişki yaşanmış mıdır, bilinmez. Fakat Dick'in uyarıları nedeniyle Moses'in işi bırakmaması için Mary'nin yerliye verdiği ödünler uşağın özgüvenini arttırır. Uşak artık bir beyaz rahatlığıyla teklifsiz konuşmakta ve Mary'e hükmetmektedir.

Mary'nin Dick'i sevdiğini neredeyse hiç hissetmiyorsunuz. Genellikle Dick'e kızıyor. Bazen ona acıdığı oluyor. Çiftçiliğine saygı duyuyor bazen. Cinselliğe duyduğu tiksinti büyük bir olasılıkla evlenmeden önce de vardı. Babasının annesiyle cilveleşmeleri kalmış aklında. Bu da cinsellikten uzak kalmasına neden olmuş olabilir. Mary'nin Dick yerine ötekini tercih ettiğini anlatıcı aracılığıyla öğreniyoruz. "Öteki"nin Moses olduğunu düşünüyorsunuz doğal olarak. Bu da yerli ile Mary arasında seviyesini anlamadığınız bir ilişki olduğunu düşündürüyor.

Mary, kendilerinden izler taşıyan yaşadıkları evin onlar buradan gittikten sonra ne hale geleceğini hayal eder, evi gözünde canlandırır. Bu, romanda iki yerde karşımıza çıkar. Zaten sevmediği, sac tavanı ile sıcaktan bunaldığı bu evi, doğal koşulların çok kısa sürede bir harabeye çevireceğini düşünür. Mary çiftliğe geldikten sonra günlerinin çoğunu bu evde geçirmiş. Evin dışındaki ormanı, çalılıkları, bulutları, güneşi hep evden, verandadan izlemiştir. Sevmeyen insana bu görüntüler keyif değil mutsuzluk verir. Kendisini harabeye çeviren bu doğa, evi ve evin çevresini de harabeye çevirecektir. Bu düşünce belki de intikam duygusundan kaynaklanır.

Dick çiftliğini çok sever. Başka bir yerde yaşamayı düşünemez. Çiftliğine ağaç fidanları diker. Otlagını, toprağını iyi kullanır. Charlie Slatter gibi doğaya karşı bencil davranmaz. Düzeninin bozulmaması için Mary ve Moses arasındaki yakınlaşmayı, uşağın davranışlarındaki farklılığı görmezden gelir.

Dick Turner, Mary ile evlenmeden önce de evlendikten sonra da çiftçilik ve para kazanmak konusunda çok bahtsız. Ona "Yunus" adını vermeleri, yaşadığı başarısız girişimler, şanssızlıklar ister istemez aklınıza Ziya Paşa'nın ünlü beytini getiriyor:

Bî-baht olanın bağına bir katresi düşmez" "Bârân yerine dürr'ü güher yağsa semâdan."

Gökyüzünden yağmur yerine inci ve mücevher yağsa talihsiz olanın bahçesine bir damlası bile düşmez.

Türkü Söylüyor Otlar, romanın adı. Otlar kimin için türkü söylüyor? Türkü oluştuğu toplumun acılarını, sevinçlerini, umudunu, hayal kırıklıklarını kısaca tüm yaşadıklarını anlatır. Burada türkünün beyazlara özgü olduğu hissedilmiyor. Hele ki Mary'le hiç ilişkilendirilemiyor. Afrika'da otlar ancak yerliler için türkü söyler. Bu da o dönemde ancak hüzün dolu bir türküdür.

Doris Lessing, romanında kendi gözlemlerinden, yaşadıklarından da yararlanarak 20 yüzyılın ilk yarısının sonunda Rodezya'da, yerlilerin ve beyazların yaşamını, bu iki ırkın sosyal ve kültürel farklılığını, ırk ayrımcılığını, bozkır ve kent yaşantısını yansıtmış. Türkü Söylüyor Otlar, hem zaman hem de mekân olarak bizden epey uzak. Kurmaca eserleri okurken amacımız öğrenmek olmasa da okumanın verdiği haz yanında kitap aracılığıyla yaşadığınız deneyim, edindiğimiz bilgiler çok değerli.